

عنوان

شفافیت و مسئولیت پاسخگویی در بخش دولتی (عمومی)

استاد راهنما

دکتر غلامرضا کردستانی^۱

پدیدآورندگان

معصومه حسندوست بندبنی^۲، حبیبه محمدی^۳، اعظم گلچین^۴ و سعید شعبانی^۵

شهریورماه ۱۳۹۰

^۱. استادیار و مدیر گروه دانشکده حسابداری دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) قزوین

^۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد واحد قزوین به شماره دانشجویی 880866411

^۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد واحد قزوین به شماره دانشجویی 880866428

^۴. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد واحد قزوین به شماره دانشجویی 880866425

^۵. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد واحد قزوین به شماره دانشجویی 880866418

چکیده

در دو دهه گذشته دولت های سراسر جهان قوانین دسترسی به اطلاعات را با نرخی که در تاریخ بی سابقه است به تصویب رسانده اند این اصلاحات در سیاست اطلاعاتی دولت یک جنبش جهانی میان سازمانهای دولتی و غیر دولتی است که کشورها را تحت فشار گذاشته اند تا شفافیت را ارتقاء بخشند. رقابت در اقتصاد جهانی، انگیزه ای قوی را برای دولتها ایجاد کرده که نشان دهنده شفافیت است چرا که سران تولیدکننده و کسب و کار معتقدند که دسترسی به اطلاعات برای بازارهای کارآمد حائز اهمیت است.

با توجه به تعامل رو به رشد میان دولتها و شرکتهای فراملیتی و تاکید جهانی بر دسترسی به اطلاعات، این تحقیق رابطه میان برداشتهای مسئولین اجرایی کسب و کار از شفافیت در سیاستگذاری دولت و چندین شاخص مطرح شده در مطالعات را به عنوان شیوه ای برای تقویت جریان اطلاعات در مورد دولت بررسی می کند.

در این تحقیق چندین کشور که به عنوان ((شفافترین کشورها)) رتبه بندی شده بودند دارای سطوح قوانین دسترسی به اطلاعات، زیر ساخت مخابراتی، دولت الکترونیک، مطبوعات آزاد و سطوح درآمد بالاتر از کشورهایی هستند که سطوح شفافیت پایین تری داشتند.

یافته های رگرسیون نشان می دهند که زیر ساخت مخابرات و مطبوعات آزاد شفافیت دولت را به شیوه ای معنادار تحت تاثیر قرار داده اند و کشورهایی که با تصویب قوانین دسترسی به اطلاعات و پرداختن به دولت الکترونیک شفافیت ایجاد می کنند می توانند به تجارت و کسب و کار این پیام را بدهند که دولتها از هنجار بین المللی شفافیت آگاهی دارند اگرچه این شرایط لزوماً برای پیشبرد برداشتها از شفافیت دولت کافی نمی باشند و شواهد نشان می دهند که دموکراسی در برداشت از شفافیت نقشی ندارد. (Jeannine E. Relly, Meghna Sabharwal)

این ایده که دولتهای دموکراتیک باید دارای ویژگیهای: صریح بودن، قابل دسترسی و شفاف بودن برای مردم باشند از طریق ترکیب اصلاحات دولت و ظهور ابزارهای تکنولوژی پیشرفته برای دسترسی به اطلاعات مورد تاکید بیشتر قرار می گیرد اگرچه این ابتکار عمل، تازه و جدید است از سویی همراه با چالش های قابل توجه به مدیریت، تکنولوژی و خط مشی می باشند. (Jeannine E. Relly, Meghna Sabharwal)

یک مجموعه متنوع از چارچوبهای خط مشی اطلاعات سنتی و نوظهور، رهنمودهایی ارائه می دهند ضمن اینکه چشم اندازهای تحقیقاتی گوناگون هم چالشها و هم فرصت هایی را برای تقویت شفافیت مبتنی بر اطلاعات مشخص می سازند. (Christian Nielsen, Mona Toft Madsen)

دو اصل بنیادی خط مشی اطلاعات یعنی سرپرستی و سودمندی می توانند به هدایت و ارزیابی تلاشها برای دستیابی به شفافیت مبتنی بر اطلاعات کمک کند. (Christian Nielsen , Mona Toft Madsen)

توانایی ذینفعان خارجی برای دسترسی به اطلاعات ویژه یک سازمان غیرانتفاعی برای تصمیمات مربوط به کمک مالی مهم است اعضای سنای ایالات متحده ، کشورهای اهداکننده کمک و سایر ذینفعان نگرانی خود را از عدم وجود شفافیت در بخش غیرانتفاعی ابراز کرده اند. یک موسسه غیرانتفاعی که دارای سازمان بزرگتری باشد ، بدهی بیشتری داشته باشد ، نسبت حاشیه فروش بالاتری داشته باشد و طبقه بندی آموزش عالی و نسبت هزینه حقوق و مزایای بالاتری داشته باشند صورتهای مالی حسابرسی شده خود را افشا می کنند. (Bruce K. Behn a , Delwyn D. DeVries , Jing Lin)

1. مقدمه

دولتها در دو نمونه از پرجمعیت ترین ملل ((چین - هند)) مقررات و قوانینی را برای نشان دادن شفافیت به تصویب رسانده اند و بیش از دهها کشور قوانینی را به تصویب رسانده اند که نماینده تلاشهایی برای ارتقاء شفافیت دولت بوده اند. جهانی شدن نقش کلیدی در جنبش بین المللی برای تقویت نهادها و قوانین دسترسی به اطلاعات ایفا کرده است که یک تئوری طراحی شده ای است تا پاسخگویی دولت و جریان اطلاعات دولت را تقویت کند. (Jeannine E. Relly, Meghna Sabharwal)

افزایش در تمرکز بین المللی روی شفافیت دولتی تا حدی به رشد رسانه های جهانی ، شکوفایی تکنولوژی و مسائل امنیت ملی پیوند داده شده است که به عموم مردم اجازه داده اند فعالیت های دولت خود را فرا بگیرند . شفافیت دولت در مورد سیاستها و مقررات ، پیش شرطی برای سرمایه گذاری در محیط تجاری نئولیبرال شده است چرا که شرکتهای فراملیتی عملیات را به صورت جهانی انجام داده و هدفشان به حداقل رساندن هزینه انجام کسب و کار است. (Jeannine E. Relly, Meghna Sabharwal)

شفافیت در مورد اطلاعات ، تقویت کننده پتانسیل اقتصادی یک کشور است چرا که بخش خصوصی در جستجوی مجموعه ای از شاخص ها مانند اطلاعات موجود در مورد سیاستها ، برنامه ها ، مقررات رسمی و توزیع منابع قبل از انجام سرمایه گذاریها است.

بزرگترین کاربران قوانین دسترسی به اطلاعات در ایالات متحده و کانادا ، کسب و کارهایی هستند که در جستجوی تعیین شرکتی برای خط مشی نظارتی یا در جستجوی قراردادهای تهیه و تدارک با بخش دولتی هستند. (Jeannine E. Relly, Meghna Sabharwal)

بررسی و تصویب قانون دسترسی به اطلاعات و اجرای آن تا حد زیادی شامل تصمیم گیری در قلمرو سیاسی است و تعدادی از کشورها قوانین دسترسی به اطلاعات را تصویب نموده اند تا کارایی دولت را نشان دهند تا سرمایه گذاری برای توسعه اقتصادی را جذب نمایند. (Jeannine E. Relly, Meghna Sabharwal)

دسترسی عموم به اطلاعات مالی حسابرسی شده موسسات غیرانتفاعی مهم است چرا که عدم دسترسی می تواند سبب از میان رفتن اعتماد عمومی شود. نمونه های برجسته اخیر مانند صلیب سرخ که سبب برانگیخته شدن خشم کمیته مالی سنای ایالات متحده شده است. در جلسه نظارت و اصلاحات خیریه، سناتور آمریکایی ابرار تأسف کرد از اینکه حقوق های بالایی به مسئولین اجرایی سازمانهای خیریه و اعضای هیئت امنای پرداخت می شود. معاملات محرمانه با شفافیت ناکافی، پناه بردن سازمانهای خیریه به سپرده های مالیاتی با قصد سوءاستفاده تأسف بار است. که این موضوع سبب لطمه خوردن به جمع آوری اعانه توسط سازمانهای خیریه مشروع و موجه شده است و کار خوبی را که توسط اکثریت گروههای شهروندمدار انجام می شود را تحت الشعاع قرار می دهد و این رویدادها مانند رسوایی های شرکتی اخیر سبب می شوند که آمریکایی ها در اعتمادشان به نهادهای پایه دچار تردید شوند. (Bruce K. Behn a , Delwyn D.) (DeVries , Jing Lin)

مفهوم پاسخگویی، مختص بخش خصوصی نمی باشد. یکی از شیوه های قابل توجه برای فائق آمدن بر مشکلات بخش عمومی، ایجاد یک ساختار سلسله مراتبی پاسخگویی است.

هر دولتی نیازمند یک سیستم پاسخگویی است تا به طریقی عمل کند که مورد تائید جامعه باشد. پاسخگویی مبنای هر جامعه ای است که ادعا می کند دموکراتیک است. لازمه دموکراتی داشتن یک سیستم پاسخگویی مناسب است. سازمان های دولتی به وسیله ی مردم و برای مردم ایجاد می شوند و بنابراین می بایست در برابر آنها پاسخگو باشند. (هیوز، 1379، صفحه 282)

2. تئوری های موجود

تودر و سایرین (2006) بیان می کنند که صورتهای مالی حسابرسی شده موسسات غیرانتفاعی باید در اختیار عموم قرار گیرند و اگر تنها فرم IRS⁶ فدرال 990 درخواست شود همراه با خطراتی است چرا که اطلاعات 990 نه به صورت خارجی حسابرسی می شوند و سازگار با GAPP⁷ نیستند، به علاوه یک فرم 990 تکمیل شده گاهی

⁶. Indian Revenue Service (IRS).

⁷. Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)

خیلی طولانی است (بیش از 1000 صفحه) به طوری که یافتن اطلاعات مربوطه حتی برای یک خواننده مطلع دشوار است. در نتیجه بخش مستقل (2006) تغییرات فرم 990 را به کنگره توصیه کرد که شامل ضمیمه کردن صورتهای مالی GAAP حسابرسی شده به فرم های 990 سازمانهای با عواید بیش از یک میلیون دلار بود. (Bruce K. Behn a , Delwyn D. DeVries , Jing Lin)

خط مشی های عمومی مرتبط با جریان اطلاعات از جمله بنیادی ترین ابعاد دموکراسی هستند این خط مشی ها منعکس کننده انتخاب جامع در این رابطه هستند که اطلاعات چگونه باید تولید ، پردازش، ذخیره ، مبادله و نظارت شوند(بنکлер 1998). مثلاً در ایالات متحده اولین متمم قانون اساسی مظهر اصول دموکراتیک بیان آزاد ، مطبوعات مستقل و مبادله آزاد اطلاعات میان شهروندان است. و بازتاب دهنده ارزشهای محکم است که به مطلوبیت تنوع در منابع و محتوای اطلاعات و دسترسی جهانی به مشارکت در بازار ایده داده می شود. (Christian Nielsen , Mona Toft Madsen)

با کاربرد این اصول ، دولت اطلاعات را به عنوان یک امر مربوط به خط مشی در نظر می گیرد یعنی خود اطلاعات یک موضوع تعیین خط مشی و سیاستگذاری می باشد، این خط مشی رهنمودهای عمومی وسیعی را ارائه می دهند و دولت را به عنوان تنظیم کننده و نظارت کننده جریان اطلاعات جامعه در نظر می گیرند. (Christian Nielsen , Mona Toft Madsen)

علاوه بر متمم اول ، یعنی حق بیان آزاد ، نمونه های این نوع خط مشی ها در قوانین ، منع کننده سانسور ، حفاظت حریم خصوصی و ارائه حفاظت حق اختراع و کپی رایت برای مالکیت یافت می شود.

دولت علاوه بر نقش نظارتی، همچنین نقش جمع آوری کننده ، تولید کننده ، ارائه دهنده و کاربرد اطلاعات را دارد. در این نقش دولت اطلاعات را به عنوان ابزار خط مشی در نظر می گیرد و در انجام این کار تصمیماتی در این مورد اتخاذ می کند که آیا و چگونه این اطلاعات موجود را برای خدمت به سایر اصول خط مشی جمع آوری ، توسعه و منتشر کند و تجزیه و تحلیل و حفاظت کنند (اصولی مانند شفافیت، پاسخگویی یا عدالت اجتماعی) یا به اهداف خاص در حوزه هایی مانند سلامت عمومی ، کیفیت محیط زیست یا توسعه اقتصادی دست یابد. (Christian Nielsen , Mona Toft Madsen)

این موارد به یکی از سه شیوه زیر انجام می شود:

- 1) جمع آوری اطلاعات برای بیان هدف انتشار
- 2) ایجاب کردن نهادهای خصوصی به انتشار اطلاعات خاص
- 3) ارائه اطلاعات عمومی جمع آوری شده در جریان عملیات برنامه های دولت و فعالیت های نظارتی .

نمونه اولین روش ، کار اداره سرشماری ایالات متحده آمار کانادا و سازمان های مشابه در هر کشور است که داده های استاندارد شده را جمع آوری کرده و سری های آماری و گزارش های ویژه را انتشار می دهد که منابع معتبر اطلاعات عمومی در مورد جمعیت و اقتصاد هستند.

واحد سلامت شهر نیویورک روش دوم اجرای خط مشی را به نمایش می گذارد . این واحد ایجاب می کند که رستوران های زنجیره ای محتوای کالری هر نوع منوی غذا را مشخص کنند با این امید که مصرف کنندگان در انتخاب غذایی سالمتر آن را در نظر بگیرند . این واحد خودش داده های کالری را جمع آوری یا گزارش نمی کند اما در عوض رستوران ها را ملزم به جمع آوری و ارائه مستقیم آن به مشتریان می کند . (Christian Nielsen , Mona Toft Madsen)

در روش سوم اطلاعات جمع آوری شده یا تولید شده توسط دولت برای اهداف مدیریت برنامه یا عملیات برای یک هدف ثانویه ارائه می شوند.

کارلکور (2007) سه تنش پایدار مرتبط با استفاده عمومی از اطلاعات دولت را خلاصه می کند. تنش اول میان جامعیت داده ها و قابل درک بودن آن ها توسط شهروندان غیر متخصص است . تنش دوم میان میل به تضمین مفید بودن داده های مفصل و حفاظت همزمان از سری بودن موضوعات داده هاست . سومین تنش نیاز و میل عمومی به تحلیل و درک مجموعه داده ((کلی)) در برابر این واقعیت است که داده های دولت به عنوان یک دارایی کلی حفظ نمی شوند بلکه در میان بسیاری از سازمان ها و حوزه های خط مشی در تمام سطوح دولت توزیع می شوند. (Christian Nielsen , Mona Toft Madsen)

3. مدل های تحلیلی و تجربی

3-1) شفافیت دولتی

فلوریته (2007) مطرح می کند که توافق دو طرفه در مورد تعریف شفافیت دولتی وجود ندارد. عدم وجود معنا و درک مشترک از این مفهوم، عملیات شفاف سازی را دشوار کرده است. در فرهنگ وبستر شفافیت بدین صورت تعریف شده است: "باز بودن موسسات (دسترسی آسان به عملیات داخل شرکت)، آشکار بودن موسسات، صداقت و قابلیت درک آسان" (الناز تجویدی)

در این تعریف منظور از باز بودن موسسات، دسترسی آسان به عملیات داخل شرکت و منظور از آشکار بودن موسسات، وضوح اطلاعات است.

تعاریف دیگر برای شفافیت با توجه به تاکید بر مفاهیم متفاوت در سه دسته به شرح زیر طبقه بندی می شوند: -

1) تعریف مبتنی بر ذینفعان اطلاعات که شفافیت را "افزایش جریان به موقع و قابل اتکای اطلاعات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی که در دسترس همه ذینفعان مرتبط باشد تعریف کرده اند. دیدگاه سازمان همکاری و توسعه اقتصادی گسترده تر است و شفافیت را به عنوان "ارتباط متقابل بین شرکت ها و سایر گروه های ذینفع" بیان می کند. (الناز تجویدی)

2) تعاریف مبتنی بر پاسخگویی: این دسته شفافیت را به عنوان "درجه گشودگی و باز بودن موسسات بیان کرده است یعنی میزان نظارت و ارزیابی اعمال افراد داخل شرکت (مانند مدیران) توسط افراد خارج از شرکت (مانند سهامداران)".

در تعریف فلوریته از شفافیت، پاسخگویی برجسته تر شده است و وی شفافیت را به عنوان "افشای اطلاعاتی توسط شرکت ها که برای ارزیابی عملکرد آن ها مفید باشد" تعریف کرده است. از دیدگاه او شفافیت ابزاری برای تسهیل فرآیند ارزیابی عملکرد شرکت ها است.

در واقع شفافیت ارتباطی تنگاتنگ با پاسخگویی دارد و علت تقاضا برای شفافیت این است که بازار شرکت ها را بابت سیاست های اتخاذ شده و عملکرد آن ها مسئول می داند. (الناز تجویدی)

3) تعریف شفافیت با تاکید بر اجرای قوانین و مقررات:

سازمان تجارت جهانی اطمینان از دسترسی به شفافیت در قراردادهای بین المللی تجاری را مستلزم سه پیش شرط اساسی می داند:

(1) اطلاعات درباره قوانین، مقررات و سایر رویه‌ها که به طور عمومی منتشر شده باشد،

(2) گروه‌های ذینفع، از قوانین و مقررات مربوط و تغییرات در آن‌ها مطلع باشند،

(3) قوانین و مقررات به صورت یکپارچه، بی‌طرفانه و معقول اجرا شود.

وجه اشتراک همه تعاریف مذکور، "قابلیت دسترسی به اطلاعات" و "توانایی برقراری ارتباط و وجود جریان ارسال و دریافت اطلاعات" است. (الناز تجویدی)

2-3) قوانین دسترسی به اطلاعات و شفافیت دولتی

سوئد اولین قانون دسترسی به اطلاعات را بیش از 200 سال قبل تصویب کرده است. هنجار بین المللی شفافیت دولتی در دنیای جهانی نهادینه شده است و مجموعه‌ای از عوامل خارجی و داخلی، تصویب قوانین دسترسی به اطلاعات را در سراسر جهان به جلو انداخته‌اند. تعدادی از قانونگذاران قوانینی را بعد از تهیه پیش نویس قوانین اساسی جدید به تصویب رسانده‌اند. سایرین این قوانین را به دنبال تلاش‌ها برای مدرن سازی انتشار اطلاعات به تصویب رسانده‌اند.

بعضی قوانین طوری نهادینه شده است که به فساد مالی می‌پردازند و سایرین قوانینی را تصویب کرده‌اند که سلامتی محیط زیست را مورد توجه قرار می‌دهند. در بعضی موارد قوانینی مکتوب شده‌اند تا به فشار بین المللی از جانب نهادهای مالی فراملیتی و سازمان‌های بین دولتی برای ایجاد پاسخگویی به سیستم‌های مالی کشورها می‌پردازند.

از لحاظ نظری، قوانین آزادی اطلاعات (مثل سایر نهادهای حکومت) مکتوب و به اجرا در می‌آید تا شفافیت دولت را افزایش داده و پاسخگویی را تقویت نماید. اطلاع رسانی در مورد فرآیند تصمیم‌گیری به شهروندان، اهداکنندگان، سرمایه‌گذاران، گروه‌های ذینفع، دولت‌ها و سایرین این امکان را می‌دهد که قوانین را یاد بگیرند.

رابرتس (2002) در یک مطالعه اقتصادی 2120 که به درخواست دفتر توسعه منابع انسانی کانادا ارائه شده بود دریافت که این آژانس زمان بیشتری را برای پردازش درخواست‌های اطلاعات حساس که از سوی طرف‌های سیاسی و رسانه‌های جدید ارائه می‌شد نسبت به درخواست‌های نمایندگان تجاری یا سایر گروه‌ها صرف می‌کنند.

اقتصاد دان رومین اسلام (2002) بیان می‌کند قانون دسترسی به اطلاعات به صورتی مثبت با آزادی مطبوعات و به صورت منفی با سوءاستفاده خبرنگاران وابسته است. و همچنین قوانین ATI و شفافیت دولت در مورد اطلاعات اقتصادی با بیشترین کیفیت در شاخص‌های اداره برای کشورهای صنعتی و در حال توسعه رابطه مثبت دارند.

گیل و هوگز (2005) نگرش های تصمیم گیرندگان اصلی را در مورد اجرای قانون دسترسی به اطلاعات در مکزیک اندازه گیری کرده و نتیجه گرفتند که اکثریت متصدیان دولت "نگرشهای مثبتی" را در مورد قانون دسترسی به اطلاعات در مصاحبه ها ابزار کردند اما تقریباً نصف آنها تصور می کردند که اجرای کامل آن در ساختار سیاسی و اجرایی دولت مکزیک دشوار خواهد بود. جاگر (2007) مطرح می کند که میزان اطلاعات در دسترس در ایالات متحده متناسب با دوره های بحران تغییر داشته است. در آفریقای جنوبی، دارش و آندردود (2005) دریافتند که اطلاعات برای بسیاری از بخشهای جامعه که همواره کنار گذاشته شده اند غیر قابل دسترس باقی مانده است به نظر میرسد تحقیقات در مورد اینکه آیا تصویب قانون دسترسی به اطلاعات یک کشور به صورتی موثر اجرا خواهد شد یا نه تردید دارند (فورستال 1999؛ فلورینی 2007؛ اسلام 2006؛ رابرش 2006).

3-3) شفافیت دولتی و اقتصاد یک کشور

طبق مطالعه ای که توسط اسلام (2003) انجام شد، کشورهای با درآمد بالا شفافیت بیشتری را در اطلاعات مربوط به اقتصاد دولت نسبت به کشورهای فقیر نشان می دهند. همچنین رابطه ای قوی بین سطوح درآمد و قدرت نهادها نشان داده شده است و رابطه ای مثبت میان سطح شفافیت مسائل اقتصادی یک کشور و تولید ناخالص داخلی (GDP)⁸ وجود دارد. محققان شاخصی را برای سطوح "ابهام" در 48 کشور طراحی کرده و نتیجه گیری کردند که یک درجه افزایش در شاخص ابهام یک کشور به اندازه 986 دلار درآمد سرانه را کاهش می دهد.

سایرین بیان می کنند که ایجاد زیرساخت برای اجرای قانون ATI جهت تقویت شفافیت دولت پرهزینه است.

3-4) زیرساخت مخابرات، دولت الکترونیک و شفافیت دولتی

بایستی برای تقویت زیرساخت اطلاعات و دولت الکترونیک در کشور منابع کافی وجود داشته باشد. زیرساخت مخابراتی کافی برای دولت الکترونیک بسیار مهم است و بخشی ذاتی از کسب و کار داخلی و بین المللی است (نوریس 2001) چراکه مستقیماً به جریان اطلاعات تاثیر می گذارد ارائه دسترسی با هزینه مناسب به زیرساخت مخابرات برای کشورهای در حال توسعه می تواند چالش انگیزتر از کشورهای صنعتی باشد.

8. Gross Domestic Product (GDP)

کشورهای در حال توسعه مزایای زیرساخت مخابرات و دولت الکترونیک را برای جذب سرمایه گذاری اقتصادی مورد تایید قرار داده اند و بسیاری از آنها در این امر پیشگام هستند (نوریس 2001؛ اتحادیه بین المللی مخابرات 2003). اما نوریس (2001) در مطالعه بین کشورهای خود اشاره می کند که اگر چه رابطه ای معنادار و قوی میان درآمد سرانه GDP و کاربرد اینترنت وجود دارد استثناء هایی هم در این زمینه وجود دارد که طبق بحث وی ادعای جبرگرایی اقتصادی را تضعیف کرده و بر اهمیت سایر عواملی که منتهی به انتشار تکنولوژی می شوند تاکید می نماید.

دولت الکترونیک از بخش دولتی درصدد ارائه اسناد استفاده شده به صورت عمومی به عاملان داخلی و بین المللی از طریق وب سایتهای دولت هستند. انتشار اطلاعات دولت روی وب، پتانسیل افزایش شفافیت دولتی، آموزش به عموم در مورد فعالیت دولت و تقویت توسعه اقتصادی را دارد، اما نتایج حاصل از مطالعاتی که رابطه میان دولت الکترونیک و شفافیت دولتی را بررسی می کنند ضد و نقیض بوده است.

لاپورته و همکاران (2002) دریافتند که وب سایتهایی 193 کشور افزایش متوسط شفافیت را از 1997 تا 2001 نشان دادند. و همچنین دریافتند که سطوح شفافیت دولت حتی در میان کشورهایی که توسعه سیاسی و اقتصادی مشابهی داشتند تغییر می کند لاپورته (2005)، ونگ وولش (2004) بعدا دریافتند که ویژگیهای پاسخگویی روی وب، در مطالعه 14 کشور در دوره 1997-2000 افزایش داشته است و همچنین در یک مطالعه موردی اکتشافی، شفافیت دولت روی وب نیز دو مورد توسعه وب سایتهای برای چهار آژانس در یک ایالات مرکزی ایالات متحده نشان دادند که نهادهای دولت خیلی تمایل به انتشار انتقادات از خط مشی ها یا مدیریت آژانس ندارند. پژوهشگران متوجه شده اند که ارائه فوری خدمات، قوانین، خط مشی ها و مقررات دولت لزوما سبب قابلیت دسترسی به اطلاعات نمی شوند و همچنین تضمین نمی کنند که دولت بیشتر اطلاعاتش را ارائه نماید. (فلورینی 1999؛ شی 2007).

3-5) حاکمیت شرکتی و شفافیت

موضوع حاکمیت شرکتی از دهه 1990 در کشورهای صنعتی پیشرفته جهان نظیر انگلستان استرالیا و برخی کشورهای اروپائی مطرح شد. سابقه این امر به گزارش معروفی به نام گزارش کدبری⁹ بر می گردد که در سال 1992 منتشر شد و در این گزارش به برقراری سیستم کنترل داخلی و حسابرسی داخلی تاکید زیادی شده بود. امروزه در

⁹. Cadbury report

کشورهای اروپای غربی، انگلستان، استرالیا، کانادا و آمریکا قانون حاکمیت شرکتی¹⁰ OECD از سال 2004 اجرا می‌شود.

اصول اولیه حاکمیت شرکتی شامل انصاف، شفافیت و مسئولیت‌پذیری در همه جای دنیا یکسان است. برای درک بهتر مفهوم حاکمیت شرکتی، می‌توان از دو دیدگاه کلان (کل گرا) و خرد (جزء گرا) آن را تشریح کرد.

6-3) نهادهای سیاسی و شفافیت دولتی

قبل از شکوفایی تکنولوژی، واحد سیاسی دموکراتیک و مطبوعات آزاد نهادهای کلیدی ای بودند که همواره با دسترسی به اطلاعات و شفافیت دولتی پیوند داده می‌شدند. مارتین و فلدمن (1998) و سایرین مطرح می‌کنند که مطبوعات آزاد برای انتشار اطلاعات بسیار مهم است و اینکه قوانین دسترسی به اطلاعات ارزش کمی برای شهروندان بدون رسانه‌های خبری آزاد دارد. یک مجموعه وسیع از نوشتجات نظری نهادینه، مطبوعات آزاد را با نقش "نگهبانی" آن به عنوان یک کنترل نهادی روی فعالیت دولت پیوند زده‌اند. اگرچه بعضی بحث می‌کنند که کار مطبوعاتی مستند سازی فعالیتهای دولتی به نفع عموم به صورتی غیر یکنواخت اجرا شده است.

نهادینه سازی مطبوعات مستقل در بسیاری از دموکراسیها یکی از سنتی ترین شیوه‌هایی است که بدان طریق عموم، اطلاعات مربوط به دولشان را دریافت می‌کنند همچنین کسب و کارها در زمان انجام سرمایه‌گذاریها وابسته به این اطلاعات هستند. تئوری حاکی از آن است که در میان نهادهای سیاسی مثل رسانه‌های خبری که در مورد نهادهای قدرت گزارش می‌دهند، شامل دولت یا رای دهندگان هستند و رای دهندگان از این اطلاعات هنگام رای دادن در انتخابات آزاد و منصفانه استفاده می‌کند.

اگر چه تفاوت‌هایی وجود دارد اما دموکراسیها معمولاً نسبت به استبدادها اطلاعات بیشتری در مورد فعالیت دولت تهیه می‌کنند چون نهادهایی که اغلب با دموکراسی در ارتباط هستند جریان آزاد اطلاعات را در کشور و در جهان ارتقاء می‌دهند (لرد 2006). کشوری که یک، واحد سیاسی دموکراتیک دارد تأثیری معنادار روی درجه شفافیت آن کشور دارد و همچنانکه پاسخگویی دموکراتیک افزایش می‌یابد، شفافیت دولت هم افزایش می‌یابد. اما مارتین و فلدمن (1998) بحث می‌کنند که اگر چه یک سیستم سیاسی دموکراتیک قلمروی را که عموم می‌توانند در آن فعالیت کنند گسترش می‌دهد، لزوماً یک عامل کافی برای تقویت شفافیت دولت و افزایش جریان اطلاعات به خودی خود نمی‌باشد.

¹⁰. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

تعدادی دول استبدادی در دهه گذشته شفافیت مالی بیشتر را به عنوان یک استراتژی برای افزایش سرمایه گذاری خارجی و کمک به توسعه سوق دادند. این گزینه ها انعکاس فرآیندهای سیاسی هستند. همچنین بعضی کشورهای استبدادی مثل چین تصمیم گرفته اند سیاستهایی را با هدف پیشبرد و تقویت درجه خاصی از شفافیت اقتصادی دولت اتخاذ نمایند. به طور مشابه سایر کشورها (مثل سنگاپور و مالزی) شفافیت مالی را بدون تقویت یک قانون ATI، پذیرفتن دموکراسی یا پشتیبانی یک مطبوعات آزاد پذیرفته اند.

دسترسی به اطلاعات اقتصادی شفافیت سیاسی را تضمین نمی کند اگر چه می تواند شفافیت را در ارائه اطلاعات به بخشهای مالی و بانکداری تقویت کند و می تواند در ایجاد محیط های نظارتی پایدار برای جذب سرمایه گذاران بین المللی مفید باشد.

7-3) طبقه بندی کشورهای موجود که قوانین دسترسی به اطلاعات دارند :

کشور	قانون
آلبانی	قانون حق دسترسی به اطلاعات اسناد رسمی
آنگولا	قانون دسترسی به اسناد اداری
ارمنستان	قانون آزادی اطلاعات
استرالیا	قانون آزادی اطلاعات 1982
اتریش	قانون فدرال در مورد وظیفه تهیه اطلاعات
آذربایجان	قانون حق بدست آوردن اطلاعات
بلژیک	قانون حق دسترسی به اسناد اجرایی تحت مالکیت مقامات دولت فدرال
بلغارستان	قانون دسترسی به اطلاعات عمومی (دولتی)
کانادا	قانون دسترسی به اطلاعات
کلمبیا	قانون علنی سازی اسناد و اقدامات رسمی
کرواسی	قانون حق دسترسی به اطلاعات
جمهوری چک	قانون دسترسی آزاد به اطلاعات
دانمارک	قانون دسترسی به پرونده های اجرایی دولتی
جمهوری دومینیکن	قانون دسترسی به اطلاعات
اکوادور	قانون در مورد شفافیت و دسترسی به اطلاعات دولتی

استونی	قانون اطلاعات دولتی
فنلاند	قانون شفافیت فعالیتهای دولت
فرانسه	قانون دسترسی به اسناد اجرایی
گرجستان	دستورالعمل اجرایی عمومی گرجستان (فصل 3 با عنوان " آزادی اطلاعات ")
آلمان	قانون تنظیم و نظارت دسترسی به اطلاعات دولت فدرال
یونان	دستورالعمل رویه اجرایی
مجارستان	حفاظت داده های شخصی و افشای اطلاعات عام المنصفه
ایسلند	قانون اطلاعات
هند	قانون حق اطلاعات
ایرلند	قانون آزادی اطلاعات
اسرائیل	قانون آزادی اطلاعات
ایتالیا	شماره 241 7 آگوست 1990
جامائیکا	قانون دسترسی به اطلاعات
ژاپن	قانون مربوط به دسترسی به اطلاعات تحت اختیار ارگانهای اجرایی
لاتویا	قانون آزادی اطلاعات
لیتوانی	قانون حق بدست آوردن اطلاعات از نهادهای دولتهای محلی و ایالتی
مکزیک	قانون فدرال در مورد شفافیت و دسترسی به اطلاعات عمومی دولت
مولداوی	قانون دسترسی به اطلاعات
مونتنگرو	قانون دسترسی آزاد به اطلاعات
هلند	قانون (دسترسی عمومی به) اطلاعات دولت
نیوزلند	قانون اطلاعات رسمی
نروژ	قانون آزادی اطلاعات
پاناما	قانون شفافیت در مدیریت دولت
پرو	قانون شفافیت و دسترسی به اطلاعات دولتی
لهستان	قانون دسترسی به اطلاعات دولتی
پرتغال	قانون دسترسی به اسناد اجرایی
رومانی	قانون مربوط به دسترسی آزاد به اطلاعات دارای منفعت عمومی

قانون مربوط به دسترسی آزاد به اطلاعات دارای اهمیت عمومی	صربستان
قانون مربوط به دسترسی آزاد به اطلاعات	اسلوواکی
قانون دسترسی به اطلاعات دولتی	اسلوونی
قانون تقویت دسترسی به اطلاعات	آفریقای جنوبی
قانون افشای اطلاعات توسط آژانس های دولتی	کره جنوبی
قانون قواعد مدیریت دولتی	اسپانیا
قانون آزادی مطبوعات	سوئد
قانون فدرال در مورد اصل شفافیت اجرایی	سوئیس
قانون اطلاعات رسمی	تایلند
قانون حق اطلاعات	ترکیه
قانون دسترسی به اطلاعات	اوگاندا
قانون اطلاعات	اوکراین
قانون آزادی اطلاعات	بریتانیای کبیر
قانون آزادی اطلاعات	ایالات متحده
قانون دسترسی به اطلاعات و حفظ حریم خصوصی	زیمبابوه
قانون اطلاعات جمهوری تاجیکستان	تاجیکستان

4. توصیف داده ها

در این تحقیق رابطه میان شفافیت سیاستگذاری دولت و یک مجموعه عوامل که با افزایش جریان اطلاعات ارتباط داده شده اند بررسی می شود. نهایتاً تاثیر قوانین دسترسی به اطلاعات بر روی شفافیت در سیاستگذاری دولت بررسی می شود ضمن اینکه از نظر سایر متغیرهای مرتبط با ارتباطات کنترل انجام می دهیم. از چندین منبع داده ثانویه برای متغیرها در تحقیق استفاده می شود که در زیر آمده است:

1-4) شفافیت سیاستگذاری دولت

پژوهشگران معدودی به صورت تجربی نگرشهای عمومی در مورد شفافیت در سیاستگذاری دولتی را بررسی کرده اند. بیشتر این اطلاعات متمرکز بر ایالات متحده یا کشورهای صنعتی هستند. بررسی بین المللی روی ملل صنعتی و در حال توسعه این را نشان می دهد که چگونه قوانین دسترسی به اطلاعات و یک مجموعه شاخص های دیگر در پیوند با جریان اطلاعات با برداشتهای مسئولین اجرایی کسب و کار در مورد "شفافیت سیاستگذاری دولت" که یک متغیر بحرانی است ارتباط دارد. متغیر شفافیت سیاستگذاری دولت از گزارش قابلیت رقابت جهانی (2006-2007) بدست آمده که داده هایی را برای 125 اقتصاد براساس 11232 پاسخ به "نظرسنجی مسئولین اجرایی" ارائه می دهد.

نمونه نظرسنجی از یک فهرست راهنمای شرکتهای نماینده صنایع کلیدی در هر کشور بدست آمده است گرد همایی اقتصادی جهانی، شبکه ای از نهادهای شریک را در 117 کشور ایجاد کرد که متشکل از موسسات برتر تحقیقاتی و آموزشی، انجمن های ملی در رابطه با قابلیت رقابت، سازمانهای تجاری و سایر گروههای حرفه ای شناخته شده است که طبق دستورالعملهای مشخص شده نظرسنجی انجام می دادند.

نمونه نظرسنجی طبقاتی پاسخ دهندگان مسئولین اجرایی کسب و کار بودند که نماینده بخشهای تجاری داخلی، خارجی و دولتی زیر بودند: کالاهای مصرفی، مراقبت بهداشتی، خدمات مصرفی، خدمات رفاهی، امور مالی، تکنولوژی و مخابرات.

اندازه شرکتها از زیر 100 کارمند تا بیشتر از 20000 کارمند متغیر بود و لیست شرکتها (تا حد امکان) نمونه ای شاخص برای هر کشور بود. نظرسنجی از ثانویه تا می 2006 انجام شد.

متغیر معیار یعنی شفافیت سیاستگذاری دولت براساس یک مقیاس 1 تا 7 (1= هرگز اطلاع رسانی نمی شود 7= همیشه اطلاع رسانی می شوند). برای آیتم نظرسنجی زیر بود: "آیا شرکتها در کشور شما معمولاً توسط دولت به روشنی در مورد تغییرات در سیاستها و مقررات تاثیر گذار بر صنعت شما اطلاع رسانی می کنند؟"

صندوق بین المللی پول رهنمودهایی برای افزایش شفافیت دولت بیان می کند که این اصول عبارتند از:

الف- وضوح کامل نقش ها و مسئولیت های دولت،

ب- دسترسی عام به اطلاعات مربوط به فعالیت های دولت،

ج- آشکاربودن تهیه و اجرای بودجه و اطلاع رسانی،

د- تایید جامعیت اطلاعات مالی به نحوی مستقل. (صالح خو، 1382)

سازمان بین المللی شفافیت توصیه می کند که به منظور افزایش سطح شفافیت توجیه می کند که منظور افزایش

سطح شفافیت و پاسخگویی در جامعه اطلاعات ارائه شده از طرف سازمان ها و مؤسسات دولتی و غیر دولتی باید

دارای ویژگی جامعیت، قابلیت اتکا، به موقع بودن، قابل فهم بودن و قابلیت دسترسی را داشته باشد.

2-4 (قوانین دسترسی به اطلاعات

مطالعات بین المللی معدودی در نوشتجات آکادمیک به صورت تجربی پیامدهای حاصل از حضور یک قانون دسترسی به اطلاعات را بررسی کرده اند . در این مقاله این مسئله طراحی شده که آیا قوانین ATI بر برداشتها از شفافیت در سیاستگذاری دولت تاثیر دارند یا نه که یک نظرسنجی حقوقی برای داده های قانون دسترسی به اطلاعات استفاده شده و یک متغیر مقوله ای دو متغیری را (کشورهای بدون قانون = 0 ، کشورهای با قانون = 1) برای کشورهایی که قانون را در 2005 تصویب کرده بودند استفاده کرده ایم .

3-4 (متغیرهای زیرساخت مخابرات و دولت الکترونیک

بایستی ظهور نهادهای جدید مثل تکنولوژیهای مخابراتی و دولت الکترونیک را تشخیص دهیم . مطالعات به دلیل ظرفیت بالقوه شان برای تقویت دسترسی به اطلاعات دولتی و کمک به توسعه اقتصادی مورد اشاره قرار گرفته اند . بعضی محققان رابطه میان دولت الکترونیک و شفافیت دولتی را ضد و نقیض یافته اند و شفافیت دولتی در میان کشورهای با توسعه سیاسی و اقتصادی مشابه متغیر است .

در اینجا شاخص دولت الکترونیک وست (2004) (متغیر از 0 تا 100) استفاده می شود . این شاخص براساس موجودیت آثار منتشر شده ، خدمات آن لاین و پایگاههای داده مربوط به وب سایتهای آژانس های دولتی است . یک

امتیاز 0 نشان می دهد که هیچگونه سرویس آن لاینی وجود ندارد و یک امتیاز 100 نشان می دهد که همه سرویس های آن لاین وجود دارد .

برای زیرساخت مخابرات از شاخص زیرساخت مخابرات سازمان ملل متحد استفاده می شود که ترکیبی از یک اندازه گیری میانگین موزون کاربران اینترنت به ازای هر 1000 نفر در کشور ؛ کامپیوترهای شخصی به ازای هر 1000 نفر ، خطوط تلفن به ازای هر 1000 نفر ، تلفن های موبایل به ازای هر 1000 نفر ، جمعیت کاربران آن لاین و تلویزیونها به ازای هر 1000 نفر است . داده های مخابرات بین المللی استاندارد سازی می شود و امتیازات بدست آمده از هر کشور یک مقدار مینیمم و ماکزیمم را برای 6 شاخص دریافت می کند . مقدار شاخص = (مقدار واقعی - مقدار مینیمم) / (مقدار ماکزیمم - مقدار مینیمم) " مقدار مینیمم برای شاخص زیرساخت مخابرات 0 و مقدار ماکزیمم 1 است .

4-4 (متغیرهای دموکراسی و آزادی مطبوعات

در این مقاله از اندازه گیریهای دموکراسی و آزادی مطبوعات برای بازنمایی نهادهایی استفاده می شود که در نوشتجات موجود با قوانین دسترسی به اطلاعات و شفافیت در سیاستگذاری دولت ارتباط داده می شود. "خانه آزادی" شاخص آزادی مطبوعات را انتشار می دهد که رسانه های خبری چاپی را در یک مقیاس 0 تا 100 اندازه گیری می کند . مقیاس ها معکوس می شود تا بالاترین امتیاز ، نماینده آزادترین مطبوعات باشد همچنین متغیرهای مقوله ای طوری ثبت می شود 0 تا 30 = غیر آزاد ، 3 تا 60 = کمی آزاد ، 61 تا 100 ، مطبوعات آزاد باشد .

اندازه گیری مربوطه محیط حقوقی ، فشارهای اقتصادی و تاثیرات سیاسی را برای مطبوعات در هر کشور پوشش می دهد . در انتخاب متغیر دموکراسی از مطالعاتی استفاده می شود که نشان می دهد کشورهای دموکراتیک جریان اطلاعات بیشتری نسبت به دول غیر دموکراتیک دارند . همانطور که گریگورسکیو (2003) اشاره می کند ، تئوری دموکراتیک مدتهاست اشاره به این ضابطه داشته که دولت به افراد خدمت می کند و متعهد به پاسخگویی به نیازهای شهروندان است .

مدار بازخورد نهایی از سوی عامه مردم از طریق انتخابات آزاد و عادلانه است که تعریف کننده یک دموکراسی می باشد . این استدلال به قلمرو اجرایی بسط داده می شود چرا که همانطور که گریگورسکیو مطرح می کند : " نیاز است دولت ها در مورد اقدامات و نیت شان به عموم مردم اطلاع رسانی کنند و مکانیسم هایی را ارائه دهند که از طریق آنها مقامات و مامورین بتواند به دلیل عدم نمایندگی مردم تنبیه شوند . "

آزادیهای مدنی که مظهر دموکراسی هستند به شهروندان حق ابراز عقیده در محیط های عمومی می دهند . برای محیط سیاسی ، از متغیر دموکراسی بدست آمده از مجموعه داده Polity Iv استفاده می شود . متغیر دموکراسی روی یک مقیاس افزایشی ((امتیازی از 0 تا 10 است و 0 = دموکراسی پایین و 10 = دموکراسی بالا)).

4-5) تولید سرانه ناخالص داخلی

متغیر نهایی برابر با قدرت خرید سرانه تولید ناخالص داخلی بر حسب دلار ایالات متحده در سال 2002 است در این مطالعه سرانه GDP برای نشان دادن منابعی استفاده می شود که به صورت بالقوه می توانند برای پشتیبانی زیرساخت موجود باشند.

4-6) محدودیتهای داده

مولفان اعتراف می کنند که داده های بین المللی محدودیتهای خاص خود را دارند . متغیر شفافیت سیاستگذاری دولت یک اندازه گیری محدود شفافیت است ؛ به دلیل اینکه تمرکز آیتم مربوط در نظرسنجی و همچنین به خاطر اینکه نمونه نظرسنجی شامل جامعه تجاری از چشم انداز بخش رسمی در برابر بخشهای دوگانه رسمی و غیر رسمی بود.

5. یافته ها و نتایج تحقیقات پیشین (داخلی و خارجی)

در این مقاله رابطه میان برداشتها از شفافیت سیاستگذاری دولت 122 کشور و شاخص های زیر بررسی شده (که در نوشتجات به عنوان شیوه ای برای ارتقاء جریان اطلاعات دولت مطرح شده اند) : وجود یک قانون ATI ، زیرساخت مخابرات ، دولت الکترونیک ، آزادی مطبوعات ، دموکراسی و سرانه تولید ناخالص داخلی ، در نهایت بررسی می شود که آیا یک قانون دسترسی به اطلاعات بر برداشتها از شفافیت سیاستگذاری دولت ، ضمن کنترل از نظر یک مجموعه شاخص های مرتبط با قانون اطلاعات تاثیر می گذارد یا نه ؟

برای درک بیشتر تفاوتها و شباهتهای میان کشورهای مختلف در این مطالعه سطوح درآمد با استفاده از تعریف بانک جهانی (2006) برای کشورهای صنعتی و توسعه یافته تقسیم بندی می شود از طبقه بندی مفصل اقتصادها که از سوی بانک جهانی (2005) صورت گرفته برای مشخص کردن مقوله های کشورهای در حال توسعه استفاده می شود . طبق سیستم طبقه بندی، کشورهای در حال توسعه آنهایی هستند که سرانه درآمد ملی ناخالص (GNI)¹¹ 10065

¹¹.Gross national income (GNI)

دلار یا کمتر دارند ؛ کشورهای دارای شهروندانی که میانگینشان بیشتر از این است پر درآمد یا صنعتی در نظر گرفته می شوند.

به طور کلی الگوی حفظ بیشتر نهادهای قدیم و جدید که جریان اطلاعات را افزایش می دهند در ارتباط با سطح درآمد کشور به نظر میرسد . دو مقوله با بالاترین درآمد در این مطالعه اکثراً شامل کشورهای با قویترین نهادهای آزادی مطبوعات ، وجود یک قانون ATI ، زیرساخت مخابرات ، دولت الکترونیک و دموکراسی بودند .

1-5 (شفافیت ، قوانین ATI و آزادی مطبوعات در میان سطوح توسعه

با توجه به اینکه مطالعات نشان می دهد که زیرساخت کافی برای اجرای قوانین ATI به منظور تقویت شفافیت دولت ضروری است و اینکه یک مطبوعات آزاد به عنوان مجرای برای دولت به منظور انتشار اطلاعات بدست آمده از دولت عمل می کند. رابطه میان سطح توسعه ، شفافیت سیاستگذاری دولت ، وجود یک قانون ATI و آزادی مطبوعات را بررسی می کند.

شاخص شفافیت سیاستگذاری دولت به صورت یک متغیر مقوله ای دو متغیری ثبت می شود که در آن 0 تا 3.5 نماینده نیمه پایین مقیاس شفافیت و 3.6 تا 7 نماینده بالاترین سطوح شفافیت است . نتایج نشان می دهند که دو گروه درآمد بالایی شامل اکثر کشورهایی که رتبه بندی شفاف را دریافت کرده بودند می شدند . اکثریت کشورهای دارای قانون دسترسی به اطلاعات و مطبوعات آزاد نیز در دو گروه با درآمد بالا با GNI سرانه 3256 دلار و بالاتر بودند .

2-5 (مقایسه سطوح شفافیت برای شاخص ها

برای آزمون تفاوت میان کشورهایی که دارای شفافیت بالا و پائین هستند آزمون تفاوت میانگین روی شاخص هایی که فرض شده تقویت کننده صراحت در اداره کشور (حکومت) هستند انجام می دهیم . کشورهای با شفافیت پایین بر میانگین تولید ناخالص داخلی 4499 دلار داشتند که حدود 1/3 مقدار میانگین برای کشورهایی است که در انتهای بالاترین مقیاس (13227 دلار) رتبه بندی شدند . آزمون T برای سرانه GDP نشان می دهد که تفاوت میان گروههای با شفافیت بالا و پایین در $P < 0.001$ معنادار بود .

با توجه به اینکه دولتها در جستجوی سرمایه گذاران هستند و اینکه رهبران کسب و کار در جستجوی کشورهای دارای بازارهای شفاف هستند . شاخص هایی مثل قوانین دسترسی به اطلاعات ، دولت الکترونیک و زیرساخت

مخابرات نشان می دهند که هدف کشورها ارائه صراحت و نشان دادن توجه به انجام کسب و کار است. ما میانگین ها را برای هر یک از این متغیرها در برابر نیمه های بالا و پایین مقیاس شفافیت بررسی کردیم، کشورهایی که قوانین دسترسی به اطلاعات را تصویب کرده بودند سطوح شفافیت سیاستگذاری دولت در آنها به طور معناداری بالاتر از کشورهای بدون این قانون است به علاوه برای کشورهای با بالاترین سطوح شفافیت دولت به صورت معناداری رتبه بالاتری برای دولت الکترونیک و آزادی مطبوعات بدست آوردند. امتیاز میانگین برای دموکراسی هم برای شفافترین مقوله از همه بالاتر بود. اما تعجب آور اینکه نتایج هیچگونه تفاوتی معناداری را در ارتباط با سطوح دموکراسی در میان کشورهای با شفافیت بالا و پایین نشان دادند.

3-5) تاثیرات روی برداشتها از شفافیت سیاستگذاری دولت

مدل رگرسیون توسعه یافته بررسی کرد که آیا عواملی که تصور می شود تقویت کننده شفافیت در اداره کشور هستند بر برداشتها از شفافیت سیاستگذاری تاثیر می گذارند یا نه؟ ما مطرح می کنیم که چنین مطالعاتی کمک خواهد کرد به کشورهای اهدا کننده کمک ها و سازمانهای بین دولتی و غیر دولتی هنگام بررسی اینکه پولشان را در میان دولتی که تلاش در نشان دادن صراحت سیاسی و اقتصادی دارند کجا سرمایه گذاری کنند؟ مطالعات همچنین می توانند به کشورهای دریافت کننده کمک کننده شانس دریافت سرمایه گذاری و عضویت در سازمانهای بین دولتی را بهبود بخشند. آنها همچنین می توانند چارچوبی بنیادی برای درک جدی ارائه دهند که سیاستهای اطلاعات دولت تا آن میزان انتشار می یابند.

متغیرهای توضیحی در این مطالعه همبستگی خوبی با متغیر معیار شفافیت سیاستگذاری دولت داشتند. متغیر سرانه GDP را در این مدل حذف کردیم و این به دلیل همبستگی بالا میان سرانه GDP و زیرساخت مخابرات و به دلیل آماره های خاصیت هم خطی متعدد اندازه گیری شده توسط ضریب تورم واریانس و تولرانس بود.

برای بررسی اینکه آیا قوانین دسترسی به اطلاعات، زیرساخت مخابرات، دولت الکترونیک، یک مطبوعات آزاد یا دموکراسی روی برداشتهای رهبران کسب و کار از شفافیت سیاستگذاری دولت تاثیر دارند یا نه؟ یک مدل رگرسیون مربعهای حداقل عادی (OLS^{12}) را توسعه دادیم.

¹².ordinary least squares (OLS)

4-5) دسترسی به اطلاعات و برداشتها از شفافیت دولت

طبق تجزیه و تحلیل انجام شده، مدل تجربی بیان می‌دارند که قوانین دسترسی به اطلاعات ضرورتاً در برداشتها از شفافیت سیاستگذاری دولت نقش ندارند. بیشتر مطالب در مورد این قوانین تا به این تاریخ حاکی از آنند که کشورها در سرتاسر جهان مسائلی در رابطه با اجرای قانون دارند.

به نظر میرسد نتایج نشان می‌دهند که بعضی کشورها ممکن است قانون ATI را به دلایل نمادین تصویب کنند تا سرمایه‌گذاری را جذب کرده یا توافقنامه‌ها با سازمانهای بین‌کشوری و نهادهای مالی فراملیتی را منعقد نمایند سایر کشورها ممکن است این قانون را تصویب کنند اما شاید شهروندان چیزی در مورد آن ندانند و بنابراین قانون نهفته می‌ماند.

در بعضی موارد مثل زیمبابوه، قانون ممکن است مفادی داشته باشد که مانع انتشار اطلاعات دولت از طریق کمیسیونی شود که رسانه‌ها را محدود و مقید می‌سازد. اصلاحیه اخیر در قانون حفاظت خصوصی و دسترسی به اطلاعات زیمبابوه (ژانویه 2005) زندانی کردن خبرنگاران و روزنامه‌نگاران را برای دو سال زمانی که نزد کمیسیونی که توسط قانون ایجاد شده ثبت نام نکنند اجازه می‌دهد (صفحات 164 و 165).

همچنین کشورهایی که درصدد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی هستند سایر راههای نشان دادن شفافیت مالی را بدون تصویب قانون ATI دارند. به علاوه این گفته سزکلی (2007) را تصدیق می‌کنیم که قوانین ATI "طراحی شده برای تضمین شفافیت یک شرط لازم اما غیر کافی برای اجرا هستند." همچنین فهرست کشورهای با قوانین ATI نشان می‌دهد که بیش از 1/3 کشورهایی که این قانون را تصویب کرده‌اند در هزاره جدید این کار را انجام داده‌اند. اگر چه به طور میانگین یک سال طول می‌کشد تا کشورها قانون ATI را اجرا کنند (بانیسار 2005) از تاریخ کشورهای صنعتی مثل ایالات متحده روشن است که ممکن است سالها طول بکشد تا قانون در یک بوروکراسی فعال شود (فوئرستل 1999).

4-5) زیرساخت مخابرات و برداشتها از شفافیت دولت

علاوه بر بررسی اینکه آیا قوانین ATI تاثیر دارند یا نه، چهار متغیر دیگر مرتبط با افزایش جریان اطلاعات که در نوشتجات مطرح شده‌اند را کنترل کردیم، نتایج ما نشان می‌دهند که زیرساخت مخابرات به عنوان یک پیش‌بینی کننده برای برداشتهای شفافیت سیاستگذاری دولت عمل کرد. رابطه مربوط در $P < 0.001$ مثبت و معنادار بود. نتایج نشان می‌دهند زیرساخت مخابرات (مثل GDP سرانه) می‌تواند نماینده منابع موجود برای پشتیبانی ظرفیت

یک دولت برای تقویت زیرساختی باشد که با سیاستهایی که تقویت کننده شفافیت در بوروکراسی هستند سازگار است. (اسلام 2003، 2006؛ نوریس 2001). این می تواند بر برداشتهای مسئولین تجاری داخلی و بین المللی که با دولت رویارو می شوند تاثیر مثبت بگذارد.

بسیاری از فعالیتهای مدیریت دولتی که ناشی از یک ظرفیت اساسا زیرساختی هستند می توانند توسط ارزش سرانه GDP یا زیرساخت مخابرات بازتاب داده شوند که هر دو می توانند بر برداشت جامعه کسب و کار داخلی و بین المللی تاثیر بگذارند، بنابراین یافته های کار رابرس (2006)، گریگورسکیو (2003) و سایرین (نیومن و کلاند 2007؛ رابرس 2004) را تایید می کنند که بیان می دارند هزینه برای زیرساخت اجرای قانون دسترسی به اطلاعات می تواند بالا باشد. به نوبه خود مطرح می کنیم که این زیرساخت می تواند به عنوان یک پیش ساز بالقوه برای شفافیت دولتی عمل کند.

بنابراین کشورهایی که تصویب چنین قانونی را مدنظر قرار می دهند باید شرایط مالی اجرای آن را در نظر بگیرند. این بدان معنا نیست که کشورهای با درآمد بالا باید این قوانین را تصویب کنند. این تنها اعتراف به این امر است که کشورهای با پایین ترین سطوح GDP سرانه با چالش زیادی برای تخصیص منابع مواجه هستند.

نتایج رگرسیون نشان داد که مطبوعات آزاد به صورت معناداری در برداشتها از شفافیت سیاستگذاری دولت نقش داشت. مطالعات این تئوری را پشتیبانی می کنند که نهادهای سازی مطبوعات آزاد می تواند به تقویت شفافیت دولت کمک کند.

6-5) دولت الکترونیک و برداشتها از شفافیت دولت

نتایج نشان دادند که کشورهای با سطوح توسعه یافته دولت الکترونیک بر برداشتها از شفافیت سیاستگذاری دولت تاثیر بگذارند. ما تشخیص می دهیم که اکثریت کشورها در این مطالعه ملل در حال توسعه هستند و اینکه فشار فزاینده ای روی کشورها قرار دارد که دولتهایشان را به صورتی مطلوب روی وب قرار دهند تا سرمایه گذاران را جذب کنند. (رضایی، حمیدرضا و علی داوری 1383)

امروزه دولتها نیز در جهت استقرار اثربخشی و کارآمدی خود در تمامی عرصه ها، وارد حوزه های نوینی شدند که امروز دولت الکترونیک نام دارد.

در واقع دولت الکترونیک استفاده از فناوری برای انجام اصلاحات از طریق شفافیت، حذف فاصله ها و توانمند سازی افراد برای مشارکت در فرایندهای سیاسی که بر زندگی آنها تأثیر می گذارد می باشد. استفاده از (ICT) استعداد آن را دارد که شیوه تعامل شهروندان با دولت و دولتها با همدیگر را متحول سازد.

دولت الکترونیک عبارت از استفاده فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی (ICT) برای متحول کردن دولت و فرایند حکومت گری (GOVERNANCE) است که در بر گیرنده موارد زیر می باشد:

1- ایجاد شرایط دسترسی بیشتر به اطلاعات دولتی.

2- بهبود مشارکت مردمی از طریق ارتباطات تعاملی عموم مردم با مقامات دولتی.

3- شفاف کردن فعالیتها.

4- پاسخگویی به عملکردها.

5- ایجاد فرصت های توسعه در مناطق محروم.

6- کاهش فرصت های فساد.

ازجمله نتایج موردانتظار از دولت الکترونیک، کاهش فساد اداری و شفافیت بیشتر امور، بالارفتن میزان مسئولیت، دائمی شدن بهبود روندها و فرایندها، راحتی بیشتر، رشد منابع و کاهش هزینه خدمات است. با ظهور فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی، مراکز خدمات رسانی به مشتریان نزدیکتر می شوند و افراد می توانند حتی از طریق رایانه های شخصی، خدمات خود را دریافت کنند.

امروزه به استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور بهبود کارایی و اثر بخشی، شفافیت اطلاعات و مقایسه پذیری مبادلات اطلاعاتی و پولی در درون دولت، بین دولت و سازمانهای تابعه آن، بین دولت و شهروندان و بین دولت و بخش خصوصی دولت الکترونیک اطلاق می شود. (صفری و همکاران، 1382).

فلورینی (1999) مطرح می کند که جریان فزاینده اطلاعات لزوماً به معنای این نیست که اطلاعات مفیدی ارائه می شود. در واقع می تواند با چالش انگیز ساختن درک آنچه که در انبوه داده ها اهمیت دارد "یک تأثیرنویز سفید" ایجاد کند. این استدلال البته می تواند به وب سایتهای دولت بسط پیدا کند که یک ظاهر شفافیت زیبا را از طریق رویکردهای پیشرفته به دولت الکترونیک ایجاد می کنند. همچنین دولت الکترونیک لزوماً مدیریت خط مشی با تکنولوژیهای جدید را اندازه گیری نمی کند.

همچنین در میان عوامل صراحت که می توانند بر برداشتهای شفافیت تأثیر بگذارند یکنواختی وجود ندارد. برای مثال در بعضی موارد مثلاً در چین، اندازه گیریهای صراحت مرتبط با دولت الکترونیک قوی بوده. اما سایر اندازه

گیری ها مثل اندازه گیری مربوط به آزادی مطبوعات ، زیرساخت مخابرات و دموکراسی پایین تر از میانگین برای کشورهایی بودند که شفافیت بالایی داشته اند .

7-5) دموکراسی و برداشتها از شفافیت دولت

دموکراسی در برداشتها از شفافیت سیاستگذاری دولت نقش نداشت . کشورهای با سطوح پایین تر دموکراسی به نظر می رسید که به صورت معناداری بیشتر از کشورهای با حقوق سیاسی قویتر در شفافیت برداشت شده سهم دارند . اگر چه بعضی پژوهشگران حکومت دموکراتیک را با شفافیت دولت (گریگورسکیو 2002 ؛ روزند ورف 2004) و افزایش جریان اطلاعات (لورد 2006) پیوند داده اند، سابرين (مارتین و فلدینان 1998) اشاره می کنند که اگر چه دول دموکراتیک گسترش آزادی بیان را در جو عمومی تقویت و ترویج می کنند ، این ضرورتا برای تقویت شفافیت به خودی خود کافی نیست . همچنین حتی با دموکراتیک ترین سیستم ها در کشورهای با قوانین ATI همانطور که رابرش (2006) اشاره می کند مشخص شده که دولتها روندهایی را راه اندازی می کنند که مسئولین را قادر می سازند کنترل را حفظ کنند و مسائل مربوط به افشای اطلاعات حساس را در کشورهای با قوانین ATI به حداقل برسانند (صفحه 20) . همچنین مشخص شده است که نظام های استبدادی از نظر سیاسی محیط های پایداری دارند که از دیدگاه تجاری هزینه های خاص انجام کسب و کار را کاهش می دهد . همانطور که قبلا اشاره شد ، سرمایه گذاران کسب و کار از عدم اطمینان دوری می گیرند. (فلورینی 1999) .

شفافیت اقتصادی کاملا متفاوت با شفافیت سیاسی است . کسب و کارها به طور خاص ممکن است بیشتر علاقمند به شفافیت در مورد امور اقتصادی و مالی باشند تا شفافیت سیاسی . برای مثال تعدادی از کشورها شامل سنگاپور ، مالزی و تونس امتیازهای بالایی را برای شفافیت در داده هایی که ما استفاده می کنیم در نظر گرفتند . اما کشورهایی هستند که سطوح دموکراسی پایینی داشتند . سنگاپور از نظر تقویت شفافیت در اقتصاد ، کسب و کار و امور نظارتی نقش رهبر جهان را دارد (اسکات 2001) و مالزی هم امتیاز بالایی از نظر شفافیت مالی می گیرند (کورونل 2001 ؛ کورتزمن و همکاران 2004) ، حسابرسی بین کشوری نشان داد که در هر دو کشور شفافیت اقتصادی بالاتر از شفافیت سیاسی است (کورونل 2001) ، همچنین تونس که امتیاز بالایی برای شفافیت دارد نسبت به این دو کشور از نظر دموکراسی امتیاز پایین تری دارد .

توضیح چشم انداز تجاری : تونس دارای خصوصی سازی فرآینده و آزادسازی قوانین سرمایه گذاری اش به منظور جذب سرمایه گذاری خارجی است . همچنین در آن بهبود در امر کارآمدتر ساختن بوروکراسی مشاهده می شود)

آژانس اطلاعات مرکزی (2007). این تغییرات در اداره کشور می توانند شامل تلاش برای تقویت شفافیت مالی و اقتصادی باشند و احتمالاً منافع تجاری را تحت تاثیر قرار خواهد داد.

6. بحث و نتیجه گیری:

بسیاری از دولتها در صدد توسعه اقتصادی از طریق سرمایه گذاری تجاری هستند و قوانین دسترسی به اطلاعات و سایر عوامل بررسی شده به عنوان شیوه هایی برای افزایش جریان اطلاعات و کاهش بالقوه عدم اطمینان در محیط کسب و کار ذکر شده اند در تئوری، ایجاد یا تقویت نهادهای تحکیم بخش جریان اطلاعات شانس سرمایه گذاری و توسعه اقتصادی در یک کشور را افزایش می دهند.

در بعضی موارد این تلاشها می توانند صرفاً ظاهری باشند. در موارد دیگر ممکن است این نهادها زمان بیشتری برای توسعه نیاز داشته باشند. در مورد بعضی دیگر پیش بینی اینکه چگونه صراحت سیاسی و اقتصادی در محیط هایی که در آنها به مشارکت سیاسی ارزش داده نمی شود به ثمر می نشیند دشوار خواهد بود.

در یک نظم جهانی جدید که در آن قوانین دسترسی به اطلاعات تصویب می شوند. از 1990، تعداد کشورهای که قوانین ATI را بدون پذیرفتن الزامی ارزشهای دموکراتیک تصویب می کنند افزایش یافته است. کشورهایی مثل آنگولا و چین و پاکستان (که رتبه پایینی) از نظر دموکراسی دارند به ترتیب یک قانون ATI محلی، حکم و مقررات را به ترتیب اتخاذ و تصویب کرده اند.

بلاتون (2002) اظهار می کند که جهانی شدن ایده آل آزادی اطلاعات را از چشم انداز حق شهروندان برای دانستن در مورد دولت به یک "فرم نظارت بازار، اداره کارآمدتر دولت و به عنوان یک عامل سهم در رشد اقتصادی" جابجا کرده است.

ما نتیجه گرفته ایم که شاخص شفافیت سیاستگذاری دولت که برداشتهای مسئولین اجرایی کسب و کار را اندازه گیری می کرد آشکارا برداشتها از شفافیت دولت را از یک چشم انداز تا حد زیادی اقتصادی اندازه گیری کرد. ما مطرح می کنیم که تحقیقات آینده باید در جهت ایجاد مقیاسهایی کار کنند که هم شفافیت سیاسی و هم اقتصادی را اندازه گیری کنند. به علاوه باید تحقیقات بین کشورهایی انجام شوند که نگرشها و برداشتهای شهروندان را نسبت به شفافیت دولت بررسی کنند که احتمالاً به بهترین وجهی بازتاب دهنده برداشتها از شفافیت سیاسی است.

پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری: در واقع دسترسی بهنگام به اطلاعات مناسب، مایه حیات پاسخگویی است. شفافیت و صداقت در ارائه اطلاعات، برای اعتماد و کاهش فساد حیاتی است. امروزه افزایش شفافیت و پاسخ‌گویی منجر به افزایش مسئولیت‌پذیری نیز می‌شود. با افزایش مسئولیت‌پذیری، عملکرد شرکتها بهبود می‌یابد.

دو اصل سرپرستی و سودمندی به ساده سازی و متواضع کردن بسیاری از مسائل که برای دستیابی به شفافیت بیشتر دولت و تحقق ارزش عمومی بالقوه اطلاعات دولت ضروری هستند کمک می‌کنند.

سرپرستی متوجه تضمین مسئولیت‌پذیری، اعتبار و مشروعیت است. سودمندی متوجه تشویق کاربرد، کاوش و نوآوری است. بدون کاربرد همزمان و مسئولانه‌ی سرپرستی تأکیدی قوی بر استفاده می‌تواند منتهی به نتایج غیرموثر، غیردقیق یا گمراه‌کننده شود. اما بدون تشویق کاربرد، اصول سرپرستی به اضافه محافظه‌کاری و محدودیت‌های ذاتی روی بوروکراسی می‌توانند هم دولت و هم جامعه را از به دست آوردن ارزش عمومی بیشتر از سرمایه‌گذاری‌ها روی اطلاعات دولت باز دارند.

هدف از شفافیت اجازه دادن به افراد، بازارها و دولت‌ها است تا واحدهای اقتصادی را در قبال سیاست‌ها و عملکردهایشان پاسخگو نگه دارد. هر قدر نشر اطلاعات در جوامع بیشتر باشد، امکان اتخاذ تصمیمات آگاهانه و پاسخگویی بخش خصوصی و دولتی در مورد چگونگی تحصیل و مصرف منابع بیشتر می‌شود و امکان رشد فساد کاهش می‌یابد. بنابراین یکی از الزامات رقابت سالم دسترسی همه مشارکت‌کنندگان بازار به اطلاعات شفاف است.

تجزیه و تحلیل الگوهای افشای مالی در میان موسسات غیرانتفاعی مهم است چرا که بسیاری از ذینفعان فعلی و بالقوه که زمان و پول خود را در اختیار تلاش‌های غیرانتفاعی قرار می‌دهند می‌خواهند بدانند که تلاش و پول خود به صورتی کارآمد استفاده می‌شود.

نتایج نشان می‌دهند که اگر یک موسسه غیرانتفاعی بدهی بیشتر، نسبت کمک بیشتر، نسبت دستمزد به هزینه بالاتر داشته باشند و یا یک سازمان بزرگتر در بخش آموزش آن باشد به احتمال بیشتری صورت‌های مالی حسابرسی شده را ارائه می‌کند.

موسسات غیرانتفاعی وقتی که با یک مکانیسم نظارت بیرونی رویارو هستند معمولاً به درخواستها از سوی عموم مردم برای صورت‌های مالی حسابرسی شده به صورت مطلوبتری پاسخ می‌دهند و بنابراین تمایل بیشتری به افشای داوطلبانه اطلاعات دارند.

بهبود افشای موسسه غیرانتفاعی همچنین می‌تواند اعتبار موسسه غیرانتفاعی را آنطور که توسط کاربران صورت مالی برداشت می‌شود تقویت کند.

با توجه به مزایای حسابداری تعهدی (افزایش پاسخگویی، ایجاد شفافیت اطلاعاتی، تخصیص بهینه منابع و...)، میتوان با حرکت از حسابداری نقدی و بودجه ریزی رعایتمدار^{۱۳}، به سمت حسابداری تعهدی و بودجه ریزی کارکرد مدار^{۱۴}، وضع موجود و آینده واحد گزارشگر را بهتر و درست تر ترسیم کرد. همچنین حسابرسی کارکرد، به سنجش کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی م پرداخت. حسابرسی کارکرد در بخش عمومی هنگامی نمود مییابد که سطح پاسخگویی دولت از حد سنتی که پاسخگویی در مورد مصرف منابع مالی و مطابق قانون بودن آنهاست فراتر رفته باشد و گذشته از پاسخگویی نسبت به منابع مالی، خود را نسبت به منابع اقتصادی و تعهداتی که ایجاد کرده است، پاسخگو بداند. حسابرسی کارکرد در بخش عمومی، در عمل هنگامی آغاز میشود که پاسخ خواه (شهروند) مسئولیت پاسخگو (دولت) را نه تنها نگهداری منابع مالی و اقتصادی، بلکه بهره گیری کارا و اثربخش از آنها بداند و پاسخگو ادعا کند که اصول کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی را درخصوص منابع مالی و اقتصادی رعایت کرده است. (هری آر رایدن (1386))

پیشنهادهایی که به منظور افزایش شفافیت در حوزه های مختلف اقتصادی می توان بیان کرد به شرح زیر می باشند:

- تسریع در تصویب لایحه تجارت در جهت رفع نارسایی های موجود در قانون تجارت، برای فراهم سازی فعالیت بنگاه ها در فضای نوین تجارت از قبیل مقررات مناسب ورشکستگی، ادغام و تجزیه بنگاه ها، به کارگیری ابزار الکترونیک در شرکت داری و ...،
- ایجاد نهادهای تسهیل رقابت براساس لایحه اجرایی کردن سیاست های اصل 44 قانون اساسی،
- شفاف سازی و کاهش هزینه مبادله به منظور سالم سازی فضای کسب و کار،
- تسهیل تجارت از طریق تنظیم قوانین و رویه های تجاری، تعرفه ها و رویه های ارزش گذاری و ارزیابی کالاهای تجاری،
- تدوین ساز و کارهای لازم برای توسعه رقابت در بازارها،
- شفافیت در بازار ارز و مدیریت نوسانات در این بازار،
- افزایش شفافیت در عملکرد بازار پول و افزایش پاسخ گویی آنها،
- تغییر و اصلاح مقررات برای ورود بانکهای خارجی به کشور،
- شفاف سازی تعیین نرخ بهره،
- افزایش کارآمدی نظام مالیاتی با ایجاد زیرساخت های مناسب،

11. Compliance – oriented

14. Performance– oriented

- توسعه ابزارهای مالی در بازار سرمایه،
 - ایجاد موسسات فعال و مرتبط با بازار سرمایه و فعالیت در چارچوب نقش‌های تعیین شده،
 - تدوین مقررات کاراتر برای افزایش جذب سرمایه‌گذاری خارجی،
 - تسریع در ایجاد زیرساخت‌های قانونی و فیزیکی لازم برای توسعه تجارت الکترونیکی،
 - گسترش کانال‌های اطلاع‌رسانی از طریق صدا و سیما و خبرنگاران،
 - اتخاذ سیاست‌های مناسب در جهت حفظ و گسترش سهم از بازارهای بین‌المللی.
- در پایان با توجه به مطالعات و بررسی‌های انجام شده و نتایج تحقیقات قبلی در جهت تدوین رویه‌های حسابداری دولتی پیشنهاد می‌گردد تا نگرش مبتنی بر پاسخگویی در بخش دولتی جایگزین نگرش مبتنی بر ارائه صورتهای مالی درآمد و مخارج گردد ف بدین طریق زمینه‌های لازم برای حسابرسی عملیاتی دستگاه‌های اجرایی دولتی بیش از گذشته در آیین‌نامه‌های مالی فراهم گردد تا بتوان بیش از گذشته شاهد تلفیقی از پاسخگویی و شفافیت و تصمیم‌گیری صحیح و مناسب در خصوص امور مالی توسط مدیران اجرایی بخش‌های دولتی باشیم.

منابع:

1. تجویدی، الناز، "شفافیت و کارایی سرمایه، مجله حسابدار"، شماره 196، 1387.
2. رضایی، حمیدرضا و علی داوری، «دولت الکترونیک» ماهنامه تدبیر، شماره 146، تیر 1383.
3. صالح‌خو، قاسم، شبیری نژاد، علی اکبر، بودجه‌ریزی در ایران (مسائل و چالش‌ها) توصیه‌های سازمان‌های بین‌المللی در باب شفافیت بودجه، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات برنامه و بودجه، 1382.
4. صفری حسین و همکاران «مدل بلوغ دولت الکترونیک وزارت بازرگانی ایران» فصلنامه دانش مدیریت شماره 63 زمستان 1382.
5. هری آر رایدنر (1386)، راهنمای جامع حسابرسی عملیاتی، ترجمه (مهیمنی، محمد و عبدالله پور؛ محمد) انتشارات سازمان حسابرسی.
6. هیوز، اون، 1379، مدیریت دولتی نوین، ترجمه الوانی، سیدمهدی، خلیلی شورینی، سهراب، معمارزاده، غلامرضا، انتشارات مروارید، چاپ دوم.
7. "Accountability and Transparency in Political Finance: Why, How and What For?", Transparency International, 2008,
8. Banisar, D. (2005). Transparent government — Developing public access to government information. Washington, D.C.: The National Democratic Institute for International Affairs. Retrieved August 15, 2007, from http://www.accessdemocracy.org/library/1903_gov_accessinfo_060105.pdf
9. Florini, A. M. (2007). The battle over transparency. In A. Florini (Ed.), The right to know: Transparency for an open world (pp. 1–16). New York: Columbia University Press.
10. Foerstel, H. N. (1999). Freedom-of-information and the right to know — The origins and application of the Freedom-of-information Act. Westport, CT: Greenwood Press.
11. Gill, J., & Hughes, S. (2005). Bureaucratic compliance with Mexico's new access to information law. Critical Studies in Media Communication, 22(2), 121–137.
12. Grigorescu, A. (2003). International organizations and government transparency: Linking the international development realms. International Studies Quarterly, 47, 643–667.
13. Islam, R. (2006). Does more transparency go along with better governance? Economics and Politics, 18(2), 121–167.
14. Jaeger, P. T. (2007). Information policy, information access, and democratic participation: The national and international implications of the Bush administration's information politics. Government Information Quarterly, 24(4), 840–859.
15. Jeannine E. Relly, University of Arizona, Department of Journalism, 845 North Park Avenue, Tucson, Arizona 85721, USA
16. Karlekar, K.D. (Ed.). (2003). Freedom of the press 2003. New York: Freedom House Retrieved July 7, 2007, from <http://freedomhouse.org/template.cfm?page=251&year=2003>

17. La Porte, T. M., Demchak, C. C., & De Jong, M. (2002). Democracy and bureaucracy in the age of theWeb — Empirical findings and theoretical speculations. *Administration & Society*, 34(4), 411–446.
18. La Porte, T. M. (2005). Being good and doing well: Organizational openness and government effectiveness on the World Wide Web. *Bulletin of the American Society for Information Science and Technology*, 31(3), 23–27
19. Lord, K. M. (2006). *The perils and promise of global transparency*. Albany, NY: State University of New York Press.
20. Martin, R., & Feldman, E. (1998). Why is access important in developing countries? In TI working paper: Access-to-information in developing countries. Berlin: Transparency International Retrieved March 13, 2005, from www.transparency.org/working_papers/martin-feldman/5-why-develop.html
21. Meghna Sabharwal , City College of New York, Division of Social Sciences, 160 Convent Avenue, NAC 7/114 C, New York, New York 10031, USA
22. Neuman, L., & Calland, R. (2007). Making the law work: The challenges of implementation. In A. Florini (Ed.), *The right to know: Transparency for an open world* (pp. 179–213). New York: Columbia University Press.
23. Norris, P. (2001). *Digital divide: Civic engagement, information poverty, and the Internet worldwide*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
24. Roberts, A. (2002). Administrative discretion and the Access-to-information Act: An “internal law” on open government. *Canadian Public Administration*, 45(2), 175–194.
25. Roberts, A. (2004). A partial revolution: The diplomatic ethos and transparency in intergovernmental organizations. *Public Administration Review*, 64(4), 410–424.
26. Rosendorff, B. P. (2004). Democracy and the Supply of Transparency. Presented at the International Studies Association Meeting, Montreal, Canada.
27. Shi, Y. (2007). The accessibility of Chinese local government Web sites: An exploratory study. *Government Information Quarterly*, 24(2), 377–403.
28. Szekely, I. (2007). Central and Eastern Europe — Starting from scratch. In A. Florini (Ed.), *The right to know: Transparency for an open world* (pp. 116–142). New York: Columbia University Press.
29. Toder, C. (2006). Not-for-profit financial reporting. *CPA Journal*, (March), 10. U.S. Senate (2004). Exempt status reform — Staff discussion draft (pp. 1–19). : Senate Finance Committee.
30. West, D. M. (2004). *Global E-Government*. Providence, RI: Brown University Retrieved June 13, 2007, from www.insidepolitics.org/egovt04int.html